

En e-bog fra

EKSISTENSEN

Se flere titler på [www.eksistensen .dk](http://www.eksistensen.dk)

Denne e-bog indeholder et digitalt vandmærk. Der er ved dit køb indlejret et digital mærke, som kan vise tilbage til dig som køber. Du skal derfor passe på, at andre personer ikke får adgang til en kopi af din fil, da du i givet fald vil stå som ansvarlig.

I hvert fald I

I HVERT FALD I

FØRSTE TEKSTRÆKKE I VIELSES- OG BEGRAVELSESTALER

*Redigeret af Mads Davidsen, Lasse Rødsgaard Lauesen, Kjeld Slot Nielsen,
Benedikte Bock Pedersen, Johanne Marie Langkjær Fårup og Arne Mårup*

Eksistensen 2016

I hvert fald I

Første tekstrække i vielses- og begravelsestaler

Redigeret af: Mads Davidsen, Lasse Rødsgaard Lauesen, Kjeld Slot Nielsen,
Benedikte Bock Pedersen, Johanne Marie Langkjær Fårup og Arne Mårup.

Omslag & grafisk tilrettelæggelse: Eksistensen og David Lund Nielsen

Sats: Eksistensen

© Eksistensen og forfatterne 2016

Eksistensen

Frederiksberg Allé 10

DK – 1820 Frederiksberg C

(+45) 3644 4580

www.eksistensen.dk

info@eksistensen.dk

ISBN: 978-87-410-0150-0

Kopiering kun tilladt i henhold til gældende lov om ophavsret

INDHOLD

Forord.....	11
1. søndag i advent.....	13
<i>Kjeld Slot Nielsen</i>	
2. søndag i advent.....	18
<i>Troels Laursen</i>	
3. søndag i advent.....	23
<i>Lena Kjems</i>	
4. søndag i advent.....	28
<i>Rasmus Nøjgaard</i>	
Juleaften/Juledag.....	33
<i>Jesper Bacher</i>	
Anden juledag.....	38
<i>Mette Marie Trankjær</i>	
Julesøndag.....	44
<i>Anne Katrine Bjørn Andersen</i>	
Nytårsdag.....	49
<i>Kaj Bollmann</i>	
Helligtrekongers søndag.....	54
<i>Mads Davidsen</i>	
1. søndag efter helligtrekonger.....	59
<i>Mette Kathrine Grosbøll</i>	

2. søndag efter helligtrekonger	65
<i>Pernille Østrem</i>	
3. søndag efter helligtrekonger	71
<i>Jacob Køhn Andersen</i>	
4. søndag efter helligtrekonger	76
<i>Anne-Sophie Olander Christiansen</i>	
5. søndag efter helligtrekonger	81
<i>Peter Nejsum</i>	
Sidste søndag efter helligtrekonger	86
<i>Johanne Langkjær Fårup</i>	
Søndag septuagesima.....	91
<i>Benedikte Bock Pedersen</i>	
Søndag seksagesima.....	96
<i>Maria Harms</i>	
Fastelavns søndag.....	101
<i>Kirsten Kruchov Sønderby</i>	
1. søndag i fasten.....	106
<i>Carsten Haugaard Nielsen</i>	
2. søndag i fasten.....	111
<i>Trine Kofoed</i>	
3. søndag i fasten.....	116
<i>Kjeld Slot Nielsen</i>	
Midfaste.....	121
<i>Lena Kjems</i>	
Mariae bebudelses dag.....	126
<i>Lasse Rødsgaard Lauesen</i>	

Palmesøndag.....	131
<i>Rasmus Nøjgaard</i>	
Skærtorsdag.....	136
<i>Arne Mårup</i>	
Langfredag.....	141
<i>Jesper Bacher</i>	
Påskedag.....	146
<i>Mette Marie Trankjær</i>	
Anden påskedag.....	151
<i>Anne Katrine Bjørn Andersen</i>	
1. søndag efter påske.....	157
<i>Kaj Bollmann</i>	
2. søndag efter påske.....	162
<i>Mette Kathrine Grosbøll</i>	
3. søndag efter påske.....	167
<i>Mads Davidsen</i>	
Bededag.....	172
<i>Pernille Østrem</i>	
4. søndag efter påske.....	178
<i>Jacob Køhn Andersen</i>	
5. søndag efter påske.....	183
<i>Anne-Sophie Olander Christiansen</i>	
Kristi himmelfarts dag.....	187
<i>Lasse Rødsgaard Lauesen</i>	
6.søndag efter påske.....	193
<i>Johanne Langkjær Fårup</i>	

Pinsedag.....	198
<i>Benedikte Bock Pedersen</i>	
Anden pinsedag.....	203
<i>Maria Harms</i>	
Trinitatis søndag.....	208
<i>Kirsten Kruchov Sønderby</i>	
1. søndag efter trinitatis.....	212
<i>Carsten Haugaard Nielsen</i>	
2. søndag efter trinitatis.....	218
<i>Trine Kofoed</i>	
3. søndag efter trinitatis.....	222
<i>Lena Kjems</i>	
4. søndag efter trinitatis.....	227
<i>Mette Marie Trankjer</i>	
5. søndag efter trinitatis.....	232
<i>Arne Mårup</i>	
6. søndag efter trinitatis.....	237
<i>Rasmus Nøjgaard</i>	
7. søndag efter trinitatis.....	242
<i>Jesper Bacher</i>	
8. søndag efter trinitatis.....	247
<i>Arne Mårup</i>	
9. søndag efter trinitatis.....	253
<i>Mette Marie Trankjer</i>	
10. søndag efter trinitatis.....	259
<i>Anne Katrine Bjørn Andersen</i>	

11. søndag efter trinitatis.....	264
<i>Kaj Bollmann</i>	
12. søndag efter trinitatis.....	269
<i>Mads Davidsen</i>	
13. søndag efter trinitatis.....	274
<i>Mette Kathrine Grosbøll</i>	
14. søndag efter trinitatis.....	279
<i>Mads Davidsen</i>	
15. søndag efter trinitatis.....	284
<i>Jacob Køhn Andersen</i>	
16. søndag efter trinitatis.....	289
<i>Anne-Sophie Olander Christiansen</i>	
17. søndag efter trinitatis.....	294
<i>Lasse Rødsgaard Lauesen</i>	
18. søndag efter trinitatis.....	300
<i>Johanne Langkjær Fårup</i>	
19. søndag efter trinitatis.....	305
<i>Benedikte Bock Pedersen</i>	
20. søndag efter trinitatis.....	310
<i>Maria Harms</i>	
21. søndag efter trinitatis.....	315
<i>Kirsten Kruchov Sønderby</i>	
Alle helgens dag.....	320
<i>Carsten Haugaard Nielsen</i>	
22. søndag efter trinitatis.....	325
<i>Trine Kofoed</i>	

23. søndag efter trinitatis	330
<i>Kjeld Slot Nielsen</i>	
24. søndag efter trinitatis	335
<i>Kaj Bolmann</i>	
25. søndag efter trinitatis	340
<i>Mette Kathrine Grosbøll</i>	
Sidste søndag i kirkeåret	345
<i>Rasmus Nøjgaard</i>	
Vielsestalen som både visdom og profeti	349
<i>Ulla Morre Bidstrup</i>	
Forfatterne	365

FORORD

De fire bøger: *I anden række* (Aros 2009), *I første række* (Aros 2012) og *I hvert fald* (Aros 2013 og 2016) udgør tilsammen en samling prædiken- og kasualievejledninger, der er skrevet over kirkeårets to tekstrækker.

Arbejdet med bøgerne har strakt sig over en længere årrække og er et resultat af fire forløb på præsternes efteruddannelse i Løgumkloster. Også i denne bog har en bred vifte af præster fra det kirkelige landskab fået til opgave at skrive tekstvejledninger til vielses- og begravelsestaler – denne gang over første tekstrække. Det siger sig selv, at opgaven med at skrive tekstvejledninger til samtlige af kirkeårets tekster til tider har givet bidragsyderne kamp til strengen. Men udfordringerne rokker ikke ved, at fremgangsmåden giver en tekstmæssig variation, der forhåbentlig kan være med til at bryde den vanetænkning, som kan forekomme i forbindelse med tekstvalg til lejlighedstaler.

Bogens metode går ud på at vinkle søndagens tekster ud fra såkaldte livstemaer. Et livstema er en kort tematisk overskrift, som udspringer af søndagens tekst og samtidig relaterer til det levede liv i forbindelse med begravelses- eller viessituationen. Denne metode beror på et valg, der kan skygge for de tekstlige og teologiske nuancer, som fremkommer ved et bredere eksegetisk arbejde med teksten. Ikke desto mindre vidner denne bog om de mange berigende muligheder, det giver at bringe de bibelske tekster i spil over for konkrete brudepar og begravelsesfølger. Af hensyn til præsternes tavshedspligt er tekster og personer anonymiseret, så vejledningerne kan indgå i andre præsters daglige arbejde.

Teksterne er udarbejdet i et arbejdsfællesskab, hvor de enkelte bidragsydere har inspireret og redigeret hinandens arbejde, hvorefter bogen er blevet redigeret af seks redaktører. I sidste ende er det dog den enkelte bidragsyder, der er ansvarlig for egne vejledninger.

Bogen afsluttes med et efterord af uddannelsesleder ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter Ulla Morre Bidstrup. Hun skriver om vielsestalen som både profeti og visdom. Således udgør den samlede bogserie fire forskellige efterord, der tilsammen behandler kirkeårets fortælling, 2. tekstrækkes tilblivelse, samt overvejelser over begravelses- og vielsestalen.

Bogen er oprindeligt tænkt ud fra idéen om, at arbejdet med forkyndelsen i kasualierne skal have samme vægt og status som prædikenforberedelsen.

Bogen kan dog bruges frit som opslagsværk eller som inspirationskilde, hvad enten det gælder lejlighedstaler eller søndagsprædiken. Man vil ved fortløbende læsning opleve, at livstemaer går igen. Omvendt er det bogens styrke, at prædikenarbejdet kommer ud i alle kirkeårets kringelkroge.

De enkelte vejledninger er bygget op over et fast skema. Først en kort introduktion til prædikenteksterne, dernæst en gennemgang af livstemaer, som i afsnittet om selve talen foldes ud med konkrete overvejelser over, hvordan de enkelte livstemaer kan bruges i en begravelses- og vielse sammenhæng. Afslutningsvis skal det nævnes, at vi har valgt, at genoptrykke teksten til 5. søndag efter helligtrekonger fra sidste bog, da denne søndag kun har én tekst. Ligeså har vi i forbindelse med tekstsammenfaldet mellem juleaften og juledag valgt at lave én vejledning, der dækker begge dage.

Vi håber, at den glæde, vi har haft med projektet, må smitte og være til gavn for de mange præster, der arbejder med forkyndelsen i lejlighedstaler og prædikener.

God læse-og arbejdslyst.

Mads Davidsen, Lasse Rødsgaard Lauesen, Kjeld Slot Nielsen, Benedikte Bock Pedersen, Johanne Marie Langkjær Fårup og Arne Mårup.

1. SØNDAG I ADVENT

Sl 24 eller Sl 100

Rom 13,11-14

Matt 21,1-9

OM TEKSTERNE

Teksterne til første søndag i Advent beskriver både Gud som den Gud, der kommer og som den Gud, der er til stede. I Sl 24 er Gud den stærke krigerkonge, som drager ind og tager bolig i sit tempel. I Sl 100 er Gud i sit tempel og folket kan derfor komme til ham. I evangelieteksten rider Jesus ind i Jerusalem på et æsel og levendegør den gamle profeti om den sagtmodig fredskonge, der engang skulle komme. Epistlen varsler Jesu andet komme. Teksterne rejser samlet set det spørgsmål, hvad det betyder for os, at Gud beskrives som både bevægelig og stedfast.

LIVSTEMAER I TEKSTERNE MED HENBLIK PÅ BEGRAVELSEN

a. Hvem kan drage op til Herrens bjerg, hvem kan stå på hans hellige sted?

Det fylder forfatteren til salme 24 med en numinøs følelse at stå på Herrens bjerg. Hvem er dog han, at han kan stå i Guds umiddelbare nærværelse? Mødet med det hellige er en kompleks oplevelse, men kan beskrives som en følelse af det guddommelige som et "kvalitativt mere end" (Jakob Wolf, *Det guddommelige – fænomenologisk set*, København: Anis 2015). Det vil sige, at vi i Guds nærværelse erfarer, hvor lidt vi ved, hvor lidt vi har set og hvor foreløbige vore domme i grunden er. Guds frygt er i den forstand al visdoms begyndelse. Det gælder også den visdom, hvormed vi bør tænke og tale om vores døde.

b. Fra venten til valg

I epistelen lægger Paulus vægt på, at det er på tide at stå op, for natten er fremrykket, dagen er nær. Det er tid til at gå fra venten til valg og få sig en

skæbne. Skæbne får vi, “hvis vi lader det, som vi kommer ud for, standse os, give vort liv skikkelse og måske give det en retning, som det ellers ikke ville have fået” (K.E. Løgstrup, *Norm og Spontaneitet*, København: Gyldendal (1978) 1993, 113). Det er dette skæbnemotiv, der er temaet for en begravelsestales vitadel: Hvorfra den døde fik modet til at rykke ud af det dunkle og uafgjorte, som natten symboliserer, og ind i dagens klarhed og bestemthed?

BEGRAVELSESTALEN

a. Hvem kan drage op til Herrens bjerg, hvem kan stå på hans hellige sted?

De pårørende brød sig ikke om, at kisten med deres kære skulle stå alene deroppe: midt for alteret mellem døbefont og prædikestol og skilt fra dem. De ville gerne have kisten stående så langt nede i kirken, at den stod midt imellem dem. Her var den mindre udsat. Reaktionen er ikke vanskelig at forstå. Stående midt i rummet er den døde i kisten udleveret til de levende. Den dodes liv ligger i bogstavelig forstand strakt ud: udækket og åben for vores nysgerrige blikke og uhæmmede bedømmelse. Vi ved af erfaring, at vi kigger og bedømmer. For vi kender den flovhed, vi bliver slået af, når vi har udlagt et menneske – død eller levende – til bunds over for en tredjepart. En usynlig, men aldeles mærkbar grænse er blevet overskredet: hvem tror vi i grunden, vi er? Det spørgsmål er et udtryk for, at vi i situationen ikke frygtede Gud. For Guds frygten et værn om de levendes og dødes ret til i alle forhold også kun at være et forhold til Gud. Så hvem er vi, der her på Herrens hellige sted kan sidde og tro, at vi kender den døde fuldt ud? Det kendskab er kun Gud forundt. Fordi han ene af alle kan bære, hvad han ved. For Gud er mis-kundelig, som de gamle sagde. Derfor står kisten med den døde på Herrens hellige sted. På sikker afstand fra os de endnu levende.

b. Fra venten til valg

Igennem mange år så man ham forlade hjemmet i den samme tweedjakke, med en mappe under armen og piben tændt tids nok til, at han kunne stå klar ved tavlen, når klokken ringede ind til første time. Udefra tog det sig lidt gråt ud. Det stod ikke skrevet nogen steder, at han skulle blive skolelærer. Han var født til et liv bag ploven, men det duede han ikke til. Så ved sine forældres, degnens og præstens hjælp var han begyndt at læse til lærer. På seminariet

blev han præsenteret for Martin A. Hansen, som han læste resten af sit liv. I Hansens bøger genkendte han sit opbrud fra gammellivet og sin uro ved at skulle leve på en måde, han ikke kendte. Når han læste Martin A. Hansen vidste han, at han delte erfaringer med en hel generation. Han var ikke alene og det gjorde det til at holde ud. Ja ikke bare til at holde ud. Det gjorde det også muligt for ham at leve med mening og håb. Natten *var* fremrykket! Og det under, at der i ham blev skabt forventning på ny trods alt: det blev han aldrig færdig med at undre sig dybt over. Og hver eneste gang, han blev slået af den forundring, fik han kontakt med noget, han ikke havde andet ord for end Gud. Men det var for det underskyld, og i kraft af det livsmod, det gav ham, at han hver morgen lagde nattens mørke bag sig og gik fra venten til valg. Tog sin elskede jakke fra seminarietiden på, fik ild i yndlingspiiben, som var en gave fra børnene og med den brune mappe under armen, som han havde fået af sin kone engang for mange år siden, gik i skole for at vise verdens under frem for sine elever. Og stille, men manende gøre dem begribeligt, at uro kan vendes til glæde.

LIVSTEMAER I TEKSTERNE MED HENBLIK PÅ VIELSEN

a. Det skete for at det skulle opfyldes

Disciplene går ind i Jerusalem og tager det æsel med sig, som Jesus senere rider ind i byen på, uden at nogen gør vrøvl. Alt sker som forudsagt. Og det fortsætter. Skarerne får, hvad de ifølge profetien kunne forvente, da de ser Jesus på æslet. Dog citerer Matthæus ikke den gamle profeti ordret. Så Jesus virkeliggør noget andet end det, der var profeteret. Derfor fik skarerne andet og mere, end de havde forventet. I det stykke spejler den guddommelige og den menneskelige kærlighed sig i hinanden.

b. Så I må leve som Guds kære voksne

Forfatteren af Sl 100 finder det påkrævet at minde os om, at det er Herren (Jahve), der er Gud (Elohim). Det vækker den mistanke, at identiteten mellem Jahve og Gud ikke er friktionsfri. Går vi til de to skabelsesberetninger i 1 Mos, så er forskellen mellem Elohim og Jahve da også påfaldende. Ifølge amerikaneren John S. Caputo skaber en efter hans udsagn "cool" Elohim voksne og ansvarlige mennesker i sit billede. Den generøse Elohim sætter

mennesket i eksistens og udsætter dermed sig selv for den smukke risiko at se sin skabning folde sig ud på måder, han ikke kan forudsige. I den anden skabelsesberetning skaber Jahve evige børn. De skal blive, som han har tænkt sig dem, og derfor må han hele tiden overvåge dem og gribe ind med formaninger, tugt og hjælp. Jahve er – igen med Caputos ord – et nervøst vræg (referencerne til Caputos tænkning skylder jeg J.J. Biesta, *Den smukke risiko i uddannelse og pædagogik*, Aarhus: Klim 2014). Er vi skabt som voksne og betroede, der må forholde os ansvarligt til vores ansvar ved at være konstant lyttende, selvkorrigerende og vedholdende? Er vi skabt som evige børn, hvis pylrede ophav ikke løber den smukke risiko at se sine børn udvikle karakter og opmærksomhed? Det afgørende spørgsmål her er: Hvem vil giftes med en voksen, der skaber sig som et evigt barn? Måske det var på tide, at vi i forbønnen i vielsesritualet ikke bad Gud om, at brudeparret må leve som hans kære børn, men som hans kære voksne.

VIELSESTALEN

a. Det skete for at det skulle opfyldes

“Lader dig få, mer’ end du selv kan forstå, bedre end hjertet begærer”, sådan hedder det i salmen *Lover den Herre* (DDS 2). Lovsange og takkesalmer hører hjemme ved et bryllup. Ikke blot fordi traditionen foreskriver det, men fordi traditionen gemmer på en dyb visdom, som den tålmodigt venter på, at vi bliver voksne nok til at fatte. Det kan godt være, at vi svimler ved tanken om, at ham eller hende, vi har liv tilfælles med, er os en indrømmelse fra en magt derude i det allerstørste og dybt inde i det allermindste. Men det er i grunden såre enkelt. Det betyder, at vi som skarerne hin Palmesøndag i Jerusalem får mere, end vi troede muligt. For hvis min elskede kun er svaret på mine bønner, hvis hun kun er virkeliggørelsen af mine drømme, hvis hun kun er, hvad jeg på forhånd forstår og begærer, så er det kun mine forventninger, der opfyldes. Så har jeg grund til at føle mig selvtilfreds – men så heller ikke mindre eller mere end det. Men den voksne kærlighed ved, at den anden er mere, end jeg havde drømt om. At jeg i hende har fået mere, end jeg nogensinde kommer til at forstå og bedre end mit eget lille hjerte har fantasi til at tro, at det trænger til. Således skete kærligheden just for at mit hjerte skulle fyldes op: ikke længere af mig selv, ej heller af hende, men af lutter

opmærksomhed mod det liv, som nu er vores. 1 plus 1 giver 3. Kærligheden er et mersumsspil af Guds nåde.

b. Så I må leve som Guds kære voksne

I har lige hørt, hvordan Gud (Elohim) skabte mennesket i sit billede, gav dem en verden at være i og en plads at udfylde. Selv stod han og så fornøjet til, mens de voksne mennesker, han havde betroet et liv, hånd i hånd gik ud i det. Han har glædet sig over at se dem folde sig ud. Han løb også en risiko ved det, for hvad kunne der ikke ske? Men hans tiltro til dem, gjorde det til en smuk risiko. For hvad kunne det ikke blive til? Ja, hvad kan det ikke blive til med jer? Risici er der nok af i det liv, der venter jer. Men I vover et liv sammen på de vilkår og derfor vil I blive forandrede derved på måder, som I ikke kan forudsige. Det er den smukke risiko, I løber. Og det vil ses på jer med tiden. For kærligheden kræver, at vi udsætter vores private behov; at vi tænker, før vi taler; at vi opøver så megen karakter, at vi ikke giver op, men kan tåle det ufærdige og ufuldstændige. Kærligheden kræver, at vi vender vores opmærksomhed ud ad; at vi lærer at korrigere os selv; at vi forholder os ansvarligt til vores ansvar og lærer at grine af os selv, når vi tager os selv for højtideligt. Og kravene og kampene med dem vil kunne ses og mærkes på jer. I vil få en dybde i jeres væsen, et skær i jeres øjne, ar og mærker på sjæl og krop og et stadigt voksende behov for at tro og håbe på Gud. Men alt det er voksenlivets risiko og egentlige skønhed. For det var et voksenliv og ikke et barnligt liv, Gud betroede os. Det var fryden i at løbe en smuk risiko, han ikke kunne holde for sig selv, men ville dele med os. Så lev da som Guds elskede voksne.

Kjeld Slot Nielsen